

Informácia

o plnení opatrení Národnej stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti

I.

Vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 222 z 28. apríla 2021 Národnú stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (ďalej „Národná stratégia DI“).

Podľa úlohy B.3. uznesenia vlády SR č. 222 z 28. apríla 2021 predkladá minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na rokovanie vlády Slovenskej republiky informáciu o plnení opatrení a úloh vyplývajúcich z Národnej stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti každoročne k 30. aprílu za predchádzajúci kalendárny rok, prvýkrát v roku 2022.

Národná stratégia DI určila 10 strednodobých cieľov, ktorých splnenie sa predpokladá v horizonte do roku 2025.¹

Predkladaná informácia o plnení opatrení Národnej stratégie DI v roku 2022 obsahuje konkrétnu informáciu o stave plnenia a stručný popis spôsobu plnenia každého z určených cieľov.

II.

Strednodobý cieľ 1 – Zvýšiť informovanosť na národnej a miestnej úrovni o práve osôb so zdravotným postihnutím žiť nezávislým spôsobom života a začleniť sa do spoločnosti.

Strednodobý cieľ 1 sa priebežne plní

V roku 2022 v rámci Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov – OP LZ NP 2018/4.2.1/01 (ďalej „NP DI PTT“) bolo publikovaných **17 článkov**. V rámci diseminačných aktivít je publikovaný pravidelný **Prehľad aktivít projektu NP DI PTT**, zverejnený na [webovej stránke](#), sociálnej sieti Facebook a ako newsletter je distribuovaný aj elektronicky. V roku 2022 bolo zverejnených **7 newsletterov**. Na sociálnej sieti Facebook je zriadená stránka projektu <https://www.facebook.com/npdisr>, kde sú pravidelne zverejňované odkazy na realizované

¹ Reformy a zmeny v sociálnej oblasti sú definované aj v schválenom Pláne obnovy a odolnosti SR, KOMPONENT 13: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť. Sú pripravené tak, že reflektujú potrebu rozvoja sociálnych služieb na komunitnej úrovni a lepšieho zabezpečovania práv osôb so zdravotným postihnutím v zmysle naplňovania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

aktivity projektu, zdieľané informácie a články týkajúce sa deinštitucionalizácie. V roku 2022 bolo na sociálnej sieti Facebook zverejnených **120 príspevkov**.

Bola zverejnená **1 tlačová správa** k regionálnej konferencii – „Seniori v sociálnych službách“.

Komunitné aktivity boli v roku 2022 realizované prezenčnou formou v počte **7 stretnutí** pre zapojené zariadenia sociálnych služieb.

V mesiaci marec 2022 bol sfinalizovaný a vytlačený nový leták NP DI PTT.

Regionálna konferencia s názvom „Seniori v sociálnych službách“ sa konala 31.05.2022 v Bratislave. Cieľom konferencie bolo spolu s odborníkmi na služby pre seniorov zhodnotiť, či je deinštitucionalizácia vhodná pre seniorov, ako pomôcť zlepšením bývania seniorov k nezávislému životu a aké modely práce so seniormi sú úspešné. Cieľovou skupinou konferencie boli poskytovatelia sociálnych služieb na Slovensku ako aj široká laická a odborná verejnosť. Konferencia bola organizovaná hybridnou formou. Prezenčnej konferencii sa zúčastnilo **53** účastníkov. Unikátnych online pripojení v deň konania konferencie bolo **116**. Vyhotovený záznam z konferencie mal **79** vzhliadnutí.

Záznam z konferencie je dostupný tu: <https://www.youtube.com/watch?v=cEI-BbUMpe8>

Rozhlas a televízia Slovenska - Televízia

Aj v roku 2022 sa pokračovalo v spolupráci s verejnoprávnu televíziou na výrobe publicistického magazínu **CESTY ISTOTY**, štyri diely boli odvysielané na programe Slovenskej televízie Trojka:

- Príbeh pána Albína Zhúriho bol odvysielaný 10.01.2022. Zachytáva jeho prácu v zariadení Gaudeamus, kde je prijímateľom sociálnej služby a zároveň aj členom transformačného tímu. Pán Zhúri bol prezentujúcim na konferencii „Hodnota človeka v sociálnych službách“, ktorá sa konala 30.11.2021 pod gesciou Implementačnej agentúry Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a realizovaná bola online formou.
<https://www.youtube.com/watch?v=9SXbFWyAQDY>
- Príbeh pána Petra Prekopa bol odvysielaný 24.01.2022 a zachytáva prechod z kaštieľa do podporovaného bývania ako aj zlepšenie kvality jeho života.
<https://www.youtube.com/watch?v=z0hnCJ2e7Rc>
- Príbeh pani Réky Šurinovej bol odvysielaný 07.02.2022. Jej príbeh zachytáva prácu v baliarni v Trenčíne, kam každodenne cestuje.
<https://www.youtube.com/watch?v=WD2cFvPCi1M>
- Príbeh Pavla Dírera bol odvysielaný 21.02.2022. Nosnou témou príbehu bolo to, ako ho láska a práca naplňa chuťou do života.
<https://www.youtube.com/watch?v=4zhq4zyF91U>

Rozhlas a televízia Slovenska – Slovenský rozhlas

Vo vysielaní Slovenského rozhlasu na okruhu Rádio Slovensko odznali krátke 2,5 minútové reportáže k vyššie spomenutým príspevkom v rámci rubriky „Spoločnosť“ v nasledovných termínoch:

- Príbeh Albína Zhúriho, ktorému skok do plytkej vody zmenil život, bol odvysielaný 11.01.2022.
<https://slovensko.rtvs.sk/clanky/spolocnost/279667/pribeh-vozickara-albina-zhuriho>
- Príbeh pána Petra Prekopa, ktorý približuje život znevýhodnených bol odvysielaný 14.01.2022.
https://slovensko.rtvs.sk/clanky/spolocnost/279677/priblizenie-zivota-znevychodnenych?fbclid=IwAR2xlZOMxatOSZ-MEDaJIquzCPUGf5B9YXudroGCrNJPMrG_p8yrcuBldTw
- Príbeh Réky Šurinovej z Adamovských Kochanoviec a jej pracovné začlenenie bol odvysielaný 19.01.2022.
<https://slovensko.rtvs.sk/clanky/spolocnost/280319/pribeh-rejky-z-dss-adamovske-kochanovce?fbclid=IwAR0fJGZ9TfKhFvNkVNAVqQLOzmQ3KwqHUvqsR98NWbckPd9JW90HEQ0IHPA>
- Príbeh Pavla Dírera zo zariadenia podporovaného bývania Martin Lipovec bol odvysielaný 21.01.2022.
<https://slovensko.rtvs.sk/clanky/spolocnost/280324/pribeh-pavla-zo-zariadenia-podporovaneho-byvania-martin-lipovec>

V príbehoch sa prezentovala téma deinštitucionalizácie, poskytovania sociálnych služieb a aktivizácie.

Televízia TA3 – Raňajky na TA3

V rámci spravodajskej relácie Raňajky na TA3 boli odvysielané **2 rozhovory** v trvaní 10 minút:

- Dňa 17.10.2022 bol odvysielaný rozhovor na tému „**Vzdialená blízkosť**“, ktorý vysvetľoval pojem deinštitucionalizácie na príklade realizácie fotografického archívu pre projekt. Host'ami diskusie boli: PhDr. Miroslav Cangár a Mgr. art. Matúš Zajac. Záznam z vysielania je k dispozícii tu:

<https://www.ta3.com/relacia/26008/o-com-je-projekt-vzdialena-blizkost-expert-na-deinstitucionalizaciu-vysvetlil-novy-pristup-ku-komunitam?fbclid=IwAR0BixMPYOonKmjl0OPxWzKMUkJcx-5JQLHwrzp1xL9y5mmMB471Z53PwFA>

- Dňa 14.12.2022 bol odvysielaný rozhovor na tému „**Aktivizácia a zamestnávanie**“. Host'om relácie bola PhDr. Viera Záhorcová, PhD. expertka pre oblasť zamestnávania a aktivizácie za partnera projektu - Slovenská únia podporovaného zamestnávania. Záznam z vysielania je k dispozícii tu:

https://www.ta3.com/relacia/26764/pre-znevychodnene-osoby-predstavuje-praca-ekonomicky-zdroj-v-com-spociva-aktivizacia-tychto-udi?fbclid=IwAR1rbjCoiUp2dL2NrlRu9hbsyOjPQ60_zVQp-Ic-kJoYNjkE1DZS2beHkOE

Denník Pravda

V online denníku Pravda bol dňa 28.11.2022 publikovaný natívny článok na tému deinštitucionalizácie „**Viac slobody pre osoby so zdravotným znevýhodnením. Takéto zmeny pre nich chystá štát**“. Článok je k dispozícii tu:

https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/648334-viac-slobody-pre-osoby-so-zdravotnym-znevuhodnenim-taketo-zmeny-pre-nich-chysta-stat/?utm_source=pravda&utm_medium=hp-box&utm_campaign=shp_9clanok_box

Článok mal 6.200 vzhliadnutí.

V printovej forme denníka Pravda bol dňa 02.12.2022 publikovaný PR článok s názvom „**Počuli ste už o deinštitucionalizácii?**“.

Realizácia národnej kampane na zvyšovanie povedomia odbornej aj laickej verejnosti o potrebe komunitných služieb a sociálneho začleňovania je súčasťou Národného akčného plánu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na roky 2022 – 2026 (schválený a prijatý v júni 2022). Časový rámec je predbežne stanovený nasledovne: návrh konceptu kampane (rok 2023), realizácia kampane (rok 2023 – 2025).

Strednodobý cieľ 2 – Prepojiť zdravotno-sociálnu starostlivosť o ľudí so zdravotným znevýhodnením (vrátane ľudí s psychiatrickými diagnózami) a seniorov v SR.

Strednodobý cieľ 2 sa priebežne plní

Stratégia dlhodobej starostlivosti v Slovenskej republike (ďalej „Stratégia DSZS“), ktorá bola vládou Slovenskej republiky schválená jej uznesením č. 546 z 29. septembra 2021, je reakciou na celospoločenskú potrebu systémového riešenia zavedenia koordinovaného, integrovaného a funkčného systému sociálno-zdravotnej starostlivosti.

Pre naplnenie cieľov Stratégie DSZS sú potrebné reformy a investície.

Reformy predstavujú najmä legislatívne opatrenia:

1. Reforma integrácie a financovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti (viac Strednodobý cieľ 4)
2. Reforma posudkovej činnosti (viac Strednodobý cieľ 4)
3. Rozšírenie a obnova kapacít následnej, dlhodobej a paliatívnej starostlivosti s ohľadom na potreby a preferencie dotknutej populácie
4. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou – dňa 01.11.2022 nadobudol účinnosť zákon č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej „zákon o inšpekcii“). Splnil sa prvý míľnik Komponentu 13 Plánu obnovy a odolnosti SR – Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry

pre jej implementáciu. Zákonom o inšpekcii sa kreuje právna úprava správneho dozoru v oblasti sociálnych vecí, ktorej účelom je vytvoriť funkčný systém správneho dozoru nad plnením povinností v oblasti sociálnych vecí, a tým prispieť k posilneniu efektívnosti a kvality sociálnej pomoci poskytovanej v rámci práva sociálneho zabezpečenia. Inšpekciu v sociálnych veciach Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej „MPSVR SR“) vykonáva prostredníctvom špecializovaného útvaru – útvaru inšpekcie v sociálnych veciach. Zákon o inšpekcii stanovuje primárne úlohy a oprávnenia Útvaru inšpekcie v sociálnych veciach v oblasti správneho dozoru v sociálnych veciach, ako aj oprávnenia a povinnosti štátnych zamestnancov poverených výkonom správneho dozoru v sociálnych veciach a prizvanej osoby pri výkone správneho dozoru. Špecifikuje práva a povinnosti dozorovaného subjektu, práva a povinnosti osôb pri vykonávaní inšpekcie v sociálnych veciach, priebeh a vecné náležitosti vykonávania správneho dozoru ako aj rozhodovanie MPSVR SR o sankciách za porušenie povinností ustanovených osobitnými predpismi a týmto zákonom.

Zákonom o inšpekcii sa zároveň upravuje príloha č. 2 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), ktorej predmetom sú štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby. Ťažisko sa presúva zo sledovania plnenia podmienok kvality poskytovateľom sociálnej služby na výsledok jeho činnosti, ktorým je kvalitne, v súlade so zákonom o sociálnych službách, poskytovaná sociálna služba. Novo koncipovaná príloha č. 2 zákona o sociálnych službách zohľadňuje odporúčania Dobrovoľného európskeho rámca pre kvalitu sociálnych služieb, ktorý akcentuje zásady kvality vzťahujúce sa na sociálne služby a to predovšetkým na vzťahy medzi poskytovateľmi a prijímateľmi sociálnych služieb, vzťahy medzi poskytovateľmi služieb, verejnými orgánmi a ďalšími zainteresovanými stranami, a na personálne a priestorové podmienky. Pri koncipovaní návrhu štandardov kvality, osobitne v oblasti dodržiavania základných ľudských práv a slobôd, sa vychádzalo z používaného a v praxi osvedčeného nástroja na vyhodnocovanie úrovne dodržiavania základných ľudských práv a slobôd vypracovaného a využívaného Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO QualityRights Toolkit) na monitorovanie aplikácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím do praxe poskytovateľov zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Vybrané princípy a kritériá tohto nástroja sa pri koncipovaní návrhu štandardov kvality premietli tak, že sa vychádzajúc z ich formulácie špecifikujú vybrané kritériá a príslušné štandardy v oblasti základných ľudských práv a slobôd a o tieto kritériá sa dopĺňajú procedurálne štandardy, personálne štandardy a prevádzkové štandardy. Zmenou sa sleduje cieľ konkretizovať, ako sa v praxi pri poskytovaní sociálnej služby premietne uplatňovanie konkrétneho práva do povinnosti poskytovateľa sociálnej služby.

Plánované kapitálové investície sú základnými piliermi Komponentu 13 Plánu obnovy a odolnosti SR:

1. Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti (viac Strednodobý cieľ 5, Plán obnovy a odolnosti SR)
2. Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti (plnenie do 31. marca 2026)

3. Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti (plnenie do 31. mája 2025)

Strednodobý cieľ 3 – Zlepšiť profesionalitu výkonu v oblasti sociálnych vecí a rodiny.

Strednodobý cieľ 3 sa priebežne plní

V nadväznosti na ciele stanovené v Národnej stratégii DI realizovalo MPSVR SR strategické opatrenie smerujúce k riešeniu absencie systematického vzdelávania, a to primárne implementáciou Národného projektu Podpora zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie pre štátnu správu a samosprávu – II. (ďalej „NP PROFI II.“).

V roku 2022, v spolupráci so vzdelávacou inštitúciou rezortu – Vzdelávacím úsekom Inštitútu pre výskum práce a rodiny, prebiehala realizácia vzdelávacích aktivít v špecializačných odboroch sociálnej práce (sociálna kuratela a sociálna posudková činnosť). V rámci akreditovaných špecializačných vzdelávacích programov pre zamestnancov štátnej správy a samosprávy v rezortnej pôsobnosti MPSVR SR sa prihlásilo spolu 1228 záujemcov o vzdelávanie, pričom do vzdelávania vstúpilo celkovo 873 účastníkov.

Špecializačný vzdelávací program sociálna kuratela:

	Celkový počet nahlásených záujemcov	Počet aktívnych účastníkov ku dňu 14.2.2023	Počet účastníkov, ktorí opustili vzdelávanie²	Počet účastníkov, ktorí sa ešte nezapojili do vzdelávania
Sociálna kuratela	193 ³	166	27	4

Špecializačný vzdelávací program sociálna posudková činnosť:

	Celkový počet nahlásených záujemcov	Počet aktívnych účastníkov ku dňu 14.2.2023	Počet účastníkov, ktorí opustili vzdelávanie	Počet účastníkov, ktorí sa ešte nezapojili do vzdelávania
Sociálna posudková činnosť	1000 ⁴	628	56	316

MPSVR SR v kontexte zlepšovania profesionality výkonu v oblasti sociálnych vecí a rodiny (ako aj jednej z podaktivít NP PROFI II.) pristúpilo k mapovaniu a identifikovaniu vzdelávacích potrieb zamestnancov rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny a získané údaje budú zohľadnené v pripravovanej *Stratégii rezortného vzdelávania*. V nadväznosti na zmenu zákona č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinnú od 1.1.2024) bude možné rozšíriť formy vzdelávania o akreditované programy sústavného

² napr.: materská a rodičovská dovolenka, dlhodobá práceneschopnosť, ukončenie štátnej služby v špecializačnom odbore sociálnej práce

³ 202 vrátane záujemcov, ktorí boli toho času na materskej, rodičovskej alebo otcovskej dovolenke

⁴ 1026 vrátane záujemcov, ktorí boli toho času na materskej, rodičovskej alebo otcovskej dovolenke

vzdelávania v sociálnej práci s cieľom garancie kvality a obsahového zamerania vzdelávania reflektujúceho na potreby aplikačnej praxe, a to za účelom zvyšovania profesionality výkonu a rozvoja ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie pre štátnu správu a samosprávu.

V období od 1. februára 2022 do 31. decembra 2023 Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej „Ústredie PSVR“) implementuje Národný projekt „Odborná prax pre študentov sociálnej práce a psychológie“ (ďalej „NP OP“). Hlavným cieľom NP OP je podporiť prepojenie vysokoškolského vzdelávania v študijnom odbore sociálna práca a psychológia s aplikačnou praxou, a to za účelom skvalitnenia praktickej odbornej prípravy absolventov uvedených študijných odborov. V rámci NP OP boli vo forme odborných príručiek vypracované inovatívne štandardy pre výkon odbornej praxe študentov sociálnej práce a psychológie, na základe ktorých je realizovaná odborná prax študentov vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb, centrách pre deti a rodiny a pracoviskách úradov práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej „úrad PSVR“). Prax študentov prebieha pod vedením zamestnancov týchto pracovísk – mentorov. Realizácia odbornej praxe v neposlednom rade môže prispieť aj k lepšej uplatniteľnosti študentov na trhu práce, ako aj k riešeniu problému nedostatku sociálnych pracovníkov a psychológov v praxi.

Strednodobý cieľ 4 – Zefektívniť systém viaczdrojového financovania komunitných služieb a opatrení na komunitnej úrovni.

Strednodobý cieľ 4 sa plní

Reforme financovania sociálnych služieb bude predchádzať príprava Koncepcie financovania sociálnych služieb (jej schválenie Q4 2023). Účelom jej prípravy je vymedziť systémový a komplexný spôsob riešenia reformy financovania sociálnych služieb, ktorej predmetom bude vytvorenie strategického a legislatívneho rámca pre funkčné prepojenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti, zavedenie nového systému osobného rozpočtu, čím sa zefektívni a sprehladní systém financovania dlhodobej starostlivosti.

S cieľom rešpektovať participatívny princíp pri tvorbe verejných politík MPSVR SR v septembri 2022 zriadilo Pracovnú skupinu pre prípravu reformy financovania sociálnych služieb. Je zložená zo zástupcov verejnej správy, samosprávy, strešných profesijných organizácií, asociácií a platforiem poskytovateľov sociálnych služieb, formalizovaných rodičovských združení a platforiem. Prvé stretnutie pracovnej skupiny pre prípravu koncepcie financovania sociálnych služieb bolo 10.11.2022.

Ďalším krokom je príprava nového posudkového systému, ktorý bude jednotný a efektívny. V novom systéme budú vykonávať posudzovanie iba úrady práce, sociálnych vecí a rodiny podľa jednotnej metodiky vychádzajúcej z WHODAS (World Health Organization Disability Assessment Schedule), ktorá je postavená na princípoch Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. MPSVR SR začalo koncom roka 2022 kreovať pracovnú skupinu pre prípravu zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, prostredníctvom ktorého sa bude realizovať reforma posudkovej činnosti.

Strednodobý cieľ 5 – Rozvoj služieb na komunitnej úrovni.

Strednodobý cieľ 5 sa priebežne plní

Projekty a výzvy podporujúce rozvoj komunitných služieb:

- **Národný projekt Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov** (OP LZ NP 2018/4.2.1/01)

NP DI PTT predstavuje podporu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v Slovenskej republike vyplývajúceho z medzinárodných záväzkov SR a napĺňania Národnej stratégie DI.

Cieľom projektu je príprava, kreovanie a systematická metodická podpora transformačných tímov pri tvorbe transformačných plánov konkrétnych zariadení sociálnych služieb (ďalej „ZSS“), zapojených do procesu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a naštartovanie transformačných procesov v komunitách, kde sa tieto ZSS budú nachádzať. Zapojené ZSS si pripravujú komplexný transformačný plán, ktorý prispeje k zlepšeniu životných podmienok prijímateľov sociálnych služieb a bude súčasťou procesu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a naštartuje transformačné procesy v komunitách, kde sa tieto zariadenia budú nachádzať. Transformačné tímy (vybraní zamestnanci a prijímatelia zariadení) sú pravidelne zapájané do vzdelávacích aktivít, konzultácií a supervízií, ktoré ich podporujú v práci, riešení problémov a následne pri príprave a tvorbe konkrétnych transformačných plánov.

V roku 2022 sa uskutočnilo 982 hodín individuálnych a 898 hodín skupinových supervízií, ktorých cieľom bolo riešenie problémov zamestnancov zapojených zariadení (prioritne členov transformačných tímov, interných pracovných tímov (manažmentu, oddelení) a prijímateľov sociálnych služieb, ktoré sú prítomné v profesijných postupoch v súvislosti s prípravou na procesy zmien. Supervízie mali, vzhľadom na pretrvávajúcu epidemiologickú situáciu a uzatvorenie ZSS, silný podporný vplyv pre zamestnancov a klientov zariadení a slúžili aj ako prevencia pred vyhorením zamestnancov vystavených ťažkým záťažovým situáciám. Realizovali sa aj zahraničné študijné cesty pre zamestnancov 28 zapojených ZSS, zamestnancov 4 samosprávnych krajov a odborných pracovníkov vykonávajúcich aktivity projektu v 10 zariadeniach sociálnych služieb v Českej republike, s cieľom výmeny skúseností a spoznávania príkladov dobrej praxe.

Počet subjektov zazmluvnených za celý projekt k 31.12.2022: 94.

- **Výzva IROP-PO2-SC211-2021-78 na predkladanie ŽoNFP na podporu poskytovania nových a existujúcich sociálnych služieb, zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach na komunitnej úrovni**

Predmetná výzva bola vyhlásená dňa 13.10.2021, pričom k 30.03.2022 počas trvania 1. a 2. hodnotiaceho kola výzvy boli predložené ŽoNFP v celkovej sume 66 819 278 eur (zdroj EÚ), z toho za menej rozvinutý región boli predložené ŽoNFP v celkovej sume 62 295 599 eur (zdroj EÚ) a za viac rozvinutý región boli predložené ŽoNFP v celkovej výške 4 523 679 eur (zdroj EÚ), čo zároveň predstavuje sumu ŽoNFP v konaní.

Počas trvania 1. hodnotiaceho kola výzvy predložené ŽoNFP v sume 49 344 885 eur (zdroj EÚ), z toho z menej rozvinutý región boli predložené ŽoNFP v celkovej sume 45 814 858 eur (zdroj EÚ) a za viac rozvinutý región boli predložené ŽoNFP v celkovej výške 3 530 027 eur (zdroj EÚ).

Počas trvania 2. hodnotiaceho kola výzvy boli predložené ŽoNFP v sume 17 474 393 eur (zdroj EÚ), z toho za menej rozvinutý región boli predložené ŽoNFP v celkovej sume 16 480 741 eur (zdroj EÚ) a za viac rozvinutý región boli predložené ŽoNFP v celkovej výške 993 652 eur (zdroj EÚ).

Indikatívna disponibilná alokácia na výzvu predstavuje 26 183 582 eur (zdroj EÚ), z toho 23 800 000 eur (zdroj EÚ) pre menej rozvinutý región a 2 383 582 eur (zdroj EÚ) pre viac rozvinutý región.

Z dôvodu dopytu prevyšujúceho alokáciu výzvy RO pre IROP informoval o termíne uzávierky 3. hodnotiaceho kola výzvy na predkladanie ŽoNFP na podporu poskytovania nových a existujúcich sociálnych služieb, zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach na komunitnej úrovni, ktorý bol stanovený na 02.05.2022, čo bol zároveň termín plánovaného uzavretia výzvy. Po tomto termíne už nebolo možné predkladať žiadosti o NFP v rámci výzvy.

K 31.12.2022 bolo zazmluvnených 27 projektov v celkovej sume 16 587 937 eur (zdroj EÚ) z toho za menej rozvinutý región bolo zazmluvnených 24 projektov v celkovej sume 15 534 937 eur (zdroj EÚ) a za viac rozvinutý región boli zazmluvnené 3 projekty v celkovej výške 1 053 000 eur (zdroj EÚ).

- **Podpora deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb (OP IŽ DOP 2021/4.2.1/01)**

Predmetná výzva bola vyhlásená dňa 10.09.2021 s alokáciou 2 960 000 eur. K 30.03.2022 bola výzva uzavretá. Zameraná bola na zabezpečenie kontinuálnej podpory zariadeniam, ktoré vstúpili do procesu deinštitucionalizácie cez Národný projekt Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov a mali záujem pokračovať v procese deinštitucionalizácie.

Cieľom je poskytovanie kontinuálnej podpory zariadeniam sociálnych služieb, ktoré sa nachádzajú v procese transformácie, s cieľom zabezpečenia prechodu klientov z existujúcich zariadení sociálnych služieb do komunitných služieb prostredníctvom:

- podpory a prípravy prijímateľov pobytových sociálnych služieb v procese deinštitucionalizácie v súlade s vytvoreným transformačným plánom s aktívnou účasťou zamestnancov, ktorí služby poskytujú,

- podpory zamestnancov v poskytovaní nových, inovatívnych sociálnych služieb na komunitnej úrovni s dôrazom na individuálne potreby klientov v priebehu procesu deinštitucionalizácie,
- podpory implementácie transformačného plánu a praktickej realizácie transformačného procesu v zariadení sociálnych služieb,
- supervízie pre zamestnancov zariadení sociálnych služieb.

V roku 2022 boli uzatvorené dve posledné kolá výzvy OP LZ DOP 2021/4.2.1/01 - Podpora deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb:

3. kolo:

K 20.01.2022 bolo predložených 11 žiadostí o NFP, z toho bolo:

- 5 ŽoNFP schválených s celkovou výškou NFP: 289 635,56 eur
- 1 ŽoNFP neschválená
- pri 4 ŽoNFP došlo k zastaveniu konania
- 1 ŽoNFP bola vrátená žiadateľovi, pretože nebola predložená v súlade s výzvou

Celková žiadaná suma NFP v 11 ŽoNFP : 895 435,27 eur

4. – záverečné kolo:

K 30.03.2022 bolo predložených 7 žiadostí o NFP, z toho boli:

- 3 ŽoNFP schválené s celkovou výškou NFP: 218 333,65 eur
- pri 2 ŽoNFP došlo k zastaveniu konania
- 2 ŽoNFP boli vrátené žiadateľovi, pretože neboli predložené v súlade s výzvou

Celková žiadaná suma NFP v 7 ŽoNFP : 547 568,56 eur

Celková štatistika za rok 2022:

Počet prijatých ŽoNFP: 18 – žiadaná výška NFP: 1 443 003,83 eur

Počet schválených NFP: 8 – celková výška schváleného NFP: 507 969,21 eur

Počet neschválených NFP: 1

Ostatné, ktoré neboli predmetom konania: 9

• Plán obnovy a odolnosti SR

V rámci Plánu obnovy a odolnosti SR sa okrem reforiem realizuje aj investícia, ktorej cieľom je navýšenie kapacít zariadení komunitného typu, ktorá zároveň umožní presun časti klientov z veľkokapacitných zariadení do menších zariadení komunitného typu a časť nových kapacít bude určená pre nových prijímateľov.

Z investície je možné podporiť:

- **Ambulantné sociálne služby:**
 - služba včasnej intervencie
 - zariadenie pre seniorov

- zariadenie opatrovateľskej služby
- rehabilitačné stredisko
- domov sociálnych služieb
- špecializované zariadenie
- denný stacionár
- **Nízkokapacitné pobytové sociálne služby s kapacitou do 12 miest:**
 - zariadenie podporovaného bývania
 - zariadenie pre seniorov
 - zariadenie opatrovateľskej služby
 - rehabilitačné stredisko
 - domov sociálnych služieb
 - špecializované zariadenie
- **Sociálno-zdravotné nízkokapacitné zariadenia s kapacitou do 30 miest:**
 - zariadenie pre seniorov
 - zariadenie opatrovateľskej služby
 - špecializované zariadenie
 -

Dňa 5.10.2022 bola vyhlásená Výzva na predkladanie projektových zámerov na rozšírenie kapacít komunitnej starostlivosti č. 13I01-22-V01.

<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/plan-obnovy/vyzva-komunitna-starostlivost/vyzva-predkladanie-pz-rozsirenie-kapacit-komunitnej-starostlivosti.pdf>

Strednodobý cieľ 6 – Podpora aktivizácie klientov zariadení sociálnych služieb.

Strednodobý cieľ 6 sa priebežne plní

MPSVR SR je prijímateľom pre národný projekt „**Podpora sociálneho začleňovania pre vybrané skupiny osôb so zdravotným postihnutím**“ (312041BGD8) financovaného z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej „OP ĽZ“), ktorého cieľom je podpora začlenenia ľudí vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením, špecificky ľudí so zdravotným postihnutím s dôrazom na osoby s mentálnym postihnutím (ďalej „MP“) a osoby s poruchou autistického spektra (ďalej „PAS“), a zlepšenie ich životnej situácie, a to prostredníctvom nastavenia systémovej podpory a zvyšovaním kvality odborných činností, najmä v oblasti sociálnych služieb a služieb zamestnanosti v rámci celého Slovenska.

Cieľ národného projektu sa realizuje prostredníctvom štyroch podaktivít, ktoré sa navzájom prelínajú a dopĺňajú.

PODAKTIVITA 1: Prípravná fáza projektu

Cieľom je vytvoriť organizačno-obsahové podmienky na zabezpečenie realizácie, technické zabezpečenie realizácie projektu a vytvorenie personálne a výkonovo funkčného tímu, ktorý má tvoriť 13 zamestnancov.

Priebežne sa personálne naplňa projektový tím. K 31.12.2022 tvorí projektový tím 12 zamestnancov.

Tím národného projektu vytvoril logo projektu, ktoré sa od septembra 2022 používa na komunikáciu smerom k verejnosti.

PODAKTIVITA 2: Zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a návrh systémovej podpory v oblasti sociálneho začleňovania

Cieľom je navrhnuť systémové riešenia v oblasti sociálneho začlenenia a rozšíriť v rámci SR využívanie moderných metód a odborných činností poskytovaných cieľovej skupine (ďalej „CS“).

Tento zámer je realizovaný v niekoľkých fázach:

1. Prieskum skutkového stavu a určenie oblastí podpory sociálneho začlenenia vybranej CS osôb so zdravotným postihnutím. Realizovali sme dotazníkové zisťovanie u rodičov a príbuzných CS, kde sa zapojilo 346 respondentov. Po vyhodnotení z dotazníkového zisťovania zrealizované odborné pracovné stretnutie online formou venované téme Sociálneho začleňovania osôb s MP a Sociálneho začleňovania osôb s PAS. Stretnutí sa zúčastnili organizácie zastupujúce osoby s MP a PAS. Ďalej bolo zverejnené druhé dotazníkové zisťovanie pre poskytovateľov sociálnych služieb, kde sa zapojilo 91 respondentov. Tretie zverejnené dotazníkové zisťovanie bolo v rámci podaktivity 4 pre agentúry podporovaného zamestnávania (odpovede od 10 respondentov) a poskytovateľov sociálnych služieb (78 respondentov). V súčasnosti sa ukončuje práca na prieskume skutkového stavu/analýza a určenie oblastí podpory sociálneho začlenenia osôb so zdravotným postihnutím zo súčasnosti platných a relevantných dokumentov.
2. Informačné semináre pre verejnosť – celkovo sa má realizovať 40 seminárov pre rodičov a blízkych CS. Zatiaľ bolo realizovaných 15 seminárov v rámci všetkých samosprávnych krajov SR. Ďalšie semináre sa plánujú počas roka 2023.
3. Odborné semináre pre odborných pracovníkov poskytovateľov sociálnych služieb a služieb zamestnanosti – celkovo sa má zrealizovať 135 seminárov. Od 03.10.2022 sa začalo s realizáciou odborných seminárov na rôzne odborné témy. Doposiaľ bolo zrealizovaných 27 odborných seminárov a ďalšie semináre sa plánujú realizovať počas roka 2023.
4. Zriadenie medzirezortnej pracovnej skupiny – úlohou bolo vytvorenie medzirezortnej pracovnej skupiny, ktorej cieľom je uchopiť, navrhovať, predkladať a vytvárať systémovú podporu v oblasti sociálneho začleňovania osôb z CS jednotlivým ministerstvám. Odborným tímom vytvorený štatút a zaslané žiadosti o nomináciu na jednotlivé ministerstvá, subjekty. Boli prijaté a spracované jednotlivé nominácie. Doposiaľ sa zrealizovali dve stretnutia. Ďalšie sa budú realizovať v roku 2023.
5. Príprava odborných materiálov – v rámci podaktivity 2 sú jednou z foriem výstupov aj odborné stanoviská k iným reformným zámerom a relevantným strategickým dokumentom (oblasť inkluzívneho vzdelávania, oblasť reformy duševného zdravia,

oblasť včasnej intervencie, napĺňanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, a pod.).

PODAKTIVITA 3: Podpora poskytovateľov sociálnych služieb

Cieľom je zvýšenie kvality práce s CS v sociálnych službách podporou nových odborných činností a metód práce poskytovateľov sociálnych služieb.

PODAKTIVITA 4: Podpora poradcov pracovnej integrácie (ďalej „PPI“) pre vybranú skupinu osôb so zdravotným postihnutím s dôrazom na MP a PAS

Cieľom podaktivity je vytvorenie a nastavenie pracovnej pozície PPI a jej overenie v praxi a zároveň snaha o prepojenie sociálnych služieb so službami zamestnanosti pre vytvorenie komplexnej siete služieb zameranej na integráciu osôb so zdravotným postihnutím na trh práce.

Strednodobý cieľ 7 - Znížiť počet detí umiestnených v zariadeniach SPOD a SK na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti na 50,5 % z celkového počtu umiestnených detí v zariadeniach SPOD a SK na súdne rozhodnutia.

Strednodobý cieľ 7 sa priebežne plní.

K 31.12.2021⁵ bolo v centrách pre deti a rodiny (ďalej „CDR“) umiestnených na základe rozhodnutia súdu 4 456 detí, pričom počet detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou bol 2 980, čo predstavovalo 66,9 % podiel detí umiestnených v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej „SPOD a SK“) na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti z celkového počtu umiestnených detí na súdne rozhodnutia.

K 31.12.2022⁶ bolo v CDR umiestnených na základe rozhodnutia súdu 4 492 detí, pričom počet detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou bol 2 963, čo predstavovalo 66 % podiel detí umiestnených v zariadeniach SPOD a SK na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti z celkového počtu umiestnených detí na súdne rozhodnutia.

Strednodobý cieľ 7 je dosahovaný prostredníctvom napĺňania nasledovných strategických opatrení:

- **Monitoring a revízia všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich oblasť náhradnej starostlivosti z pohľadu podmienok na dosahovanie cieľov deinštitucionalizácie.**

⁵ Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately za rok 2021 (SODSK). Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/rocne-vykazy-mps-vr-sr/rocne-vykazy-v12-mps-vr-sr-o-vykonavani-opatreni-socialnopravnej-ochrany-deti-a-socialnej-kurately-2008-2009-2010-2011.html?page_id=77297.

⁶ Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately za rok 2022 (SODSK). Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/rocne-vykazy-mps-vr-sr/rocne-vykazy-v12-mps-vr-sr-o-vykonavani-opatreni-socialnopravnej-ochrany-deti-a-socialnej-kurately-2008-2009-2010-2011.html?page_id=77297.

Dňa 01.07.2022 nadobudol účinnosť **zákon č. 107/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej „novela zákona o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa“).**

Základným cieľom novely zákona o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa bolo zvýšiť záujem o náhradnú starostlivosť tak väčších súrodeneckých skupín, ako aj zdravotne znevýhodnených detí zvýšením a odstupňovaním opakovaného príspevku náhradnému rodičovi, ktorý sa stará o súrodeneckú skupinu a výrazným zvýšením osobitného opakovaného príspevku náhradnému rodičovi, ktorý sa stará o dieťa so zdravotným znevýhodnením. Súčasne sa touto novelou zákona o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa zaviedli dva nové príspevky – príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov, ktorý sa poskytuje v súvislosti s umeleckou alebo športovou činnosťou, či zdravotným stavom dieťaťa a príspevok na podporu vzdelávania náhradných rodičov, ktorého účelom je zvyšovanie kvality poskytovanej starostlivosti deťom v náhradnej starostlivosti. Novelou zákona o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa sa súčasne sprístupnilo náhradné výživné pre siroty, ktorým nevznikol nárok na sirotský dôchodok, aj pre siroty – deti, ktoré sú umiestnené v zariadeniach SPOD a SK. Ďalšie zmeny, ktoré vyplynuli z tejto úpravy, možno považovať za precizovanie ustanovení, ktoré vyplynulo z aplikačnej a interpretačnej praxe. Takouto úpravou je napríklad vypustenie výplaty výživného dieťaťa určeného platiť povinnou osobou na účet príslušnému úradu PSVR zo zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa“) a vloženie tejto právnej úpravy do zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Dňa 08.11.2022 bol schválený **zákon č. 397/2022 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony**, ktorý nadobudol účinnosť 01.01.2023 a ktorým sa v zákone o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa zrušilo sledovanie príjmu zo zárobkovej činnosti dieťaťa zvereného do náhradnej starostlivosti pri opakovanom príspevku dieťaťu. Dieťa tak nie je obmedzené výškou príjmu z výkonu zárobkovej činnosti.

Dňa 26.10.2022 nadobudol účinnosť zákon o inšpekcii v sociálnych veciach, o. i. aj zákona č. 305/2005 Z. z. o SPOD a SK a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon č. 305/2005 Z. z.“) a zákona o sociálnych službách.

Správny dozor, vykonávaný ako súčasť inšpekcie v sociálnych veciach špecializovaným útvarom MPSVR SR, nad dodržiavaním povinností upravených v osobitných zákonoch predstavuje rozšírenie procesných, vecných i administratívnych postupov štátnej kontroly o. i.

aj v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Boli prehodnotené aktuálne mechanizmy kontroly vykonávanej MPSVR SR, ktoré bolo potrebné nielen špecializovať a profesionalizovať, ale pre efektívny výkon kontroly plnenia povinností subjektami bolo potrebné utvoriť aj novelou zákona č. 305/2005 Z. z. primerané právne podmienky, vzťahy a obsah týchto právnych vzťahov (v oblasti akreditácií, správnych deliktov atď.).

Nakoľko oblasti SPOD a SK a sociálnych služieb úzko súvisia (prijímateľom sociálnej služby sú aj deti a ich rodiny) z pohľadu sledovaného cieľa je zásadnou zmena štandardov kvality poskytovanej sociálnej služby (príloha č. 2 zákona o sociálnych službách) a zmena, ktorou sa zavedením správneho dozoru ťažisko presúva zo sledovania plnenia podmienok kvality poskytovateľom sociálnej služby na výsledok jeho činnosti, ktorým je kvalitne, v súlade so zákonom o sociálnych službách, poskytovaná sociálna služba.

Dňa 1.12.2022 nadobudol účinnosť **zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, o. i. aj novela zákona č. 305/2005 Z. z. a zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon č. 447/2008 Z. z.“).

V oboch prípadoch zmeny a doplnenia smerovali k zlepšeniu podmienok detí žijúcich v náhradnej starostlivosti. V prípade zákona č. 305/2005 Z. z. boli utvorené podmienky na zvýšenie finančnej podpory výdavkov dieťaťa v profesionálnej náhradnej rodine, pre možnosť zvýšiť výšku ustanoveného finančného príspevku na výkon opatrení pobytovou formou v akreditovanom CDR a v prípade zákona č. 447/2008 Z. z. boli utvorené podmienky na zlepšenie starostlivosti o deti s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré boli v CDR umiestnené na základe rozhodnutia súdu a starostlivosť im je poskytovaná v profesionálnej náhradnej rodine, osobitne sa zlepšujú podmienky na poskytnutie peňažného príspevku na kúpu pomôcky, peňažného príspevku na výcvik používania pomôcky, peňažného príspevku na úpravu alebo peňažného príspevku na opravu pomôcky, za podmienok upravených zákonom č. 447/2008 Z. z. pre deti v starostlivosti profesionálnych náhradných rodičov.

- **Stabilizovať inštitút miery ohrozenia dieťaťa a skvalitniť procesy zhodnocovania a prehodnocovania situácie dieťaťa a jeho rodiny (vrátane náhradnej rodiny a situácie detí, ktoré sú umiestnené v zariadení na základe dohody alebo rozhodnutia súdu) a zlepšovať určovanie a posudzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa/detí.**

Skvalitnenie zhodnocovania situácie dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa predpokladá rozvíjanie zručností zamestnancov oddelení SPOD a SK úradov PSVR, tak aby voľba opatrení vychádzala z komplexného zhodnotenia, základom ktorého je napĺňanie potrieb dieťaťa a posúdenie možností, kapacít rodičov riešiť situáciu dieťaťa a rodiny.

V roku 2022 bola podpísaná zmluva č. 178/OVOSOD/2022 o spolupráci pri využívaní testov a ich výsledkov v praxi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately uzatvorená

podľa § 51 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov⁷ medzi Trnavskou univerzitou v Trnave a Ústredím PSVR. Predmetom zmluvy je pokračujúca spolupráca s Trnavskou univerzitou na príprave a validizácii diagnostických techník, ktoré by mohli prispieť k skvalitneniu zhodnocovania situácie dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia.

Trnavská univerzita za podpory vedeckej grantovej agentúry VEGA realizovala integrovaný výskum, ktorého cieľom bolo pripraviť a validizovať diagnostikú techniku, pomocou ktorej by sociálni pracovníci dokázali otestovať sociálnu rizikovosť rodiny na základe indikátorov sociálnej rizikovosti a tým odhadnúť mieru rizika ohrozenia dieťaťa v rodine.

V spolupráci s Trnavskou univerzitou boli vypracované a distribuované na všetky úrady PSVR dva typy testov (VEGA test sociálnej rizikovosti a RAPID test diagnostiky syCAN), ktoré predstavujú pre sociálnych pracovníkov jedinečné možnosti skvalitnenia zhodnocovania situácie dieťaťa a jeho rodiny na účely určenia miery ohrozenia.

VEGA testy sú štandardizovaným testom sociálnej rizikovosti rodiny so štruktúrou indikátorov, ktorý môže okrem určenia miery ohrozenia dieťaťa a odôvodnenia miery ohrozenia dieťaťa nasmerovať budúcu intervenciu orgánu SPOD a SK do indikovaných kritických oblastí. Zároveň môžu výsledky testovania poskytnúť zamestnancom aj istotu a ochranu vo vedení prípadovej sociálnej práce. VEGA testy boli odovzdané do užívania v roku 2021 a v rámci nadväzujúcej spolupráce s Trnavskou univerzitou pokračuje overovanie a skvalitňovanie VEGA testov v praxi.

RAPID testy sú zamerané na diagnostiku syndrómu CAN. Úlohou RAPID testu je určiť rozsah výskytu každej zo štyroch základných foriem syndrómu CAN – fyzického a psychického týrania, sexuálneho zneužívania a zanedbávania. RAPID testy boli distribuované úradom PSVR v novembri 2022. Následne sa realizovalo zaškolenie zamestnancov oddelení SPOD a SK všetkých úradov PSVR v ich používaní. Inštruktážnych seminárov, ktoré pokračujú aj v roku 2023, sa v roku 2022 zúčastnilo 820 zamestnancov.

V roku 2022 bol odovzdaný do užívania aj Program na zhodnotenie situácie dieťaťa a jeho rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa, ktorý bol vypracovaný v rámci národného projektu Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III – kód OP ĽZ NP 2018/4.2.1/02⁸ (ďalej „NP DEI NS III.“).

- **Vytvoriť dostupnú a funkčnú sieť odbornej pomoci deťom a rodinám/náhradným rodinám na dobrovoľnej báze (vrátane odbornej pomoci deťom/rodičom so zdravotným znevýhodnením), ktorá umožní zabezpečiť starostlivosť o deti ich rodičmi v rodinnom prostredí a ak to nie je možné, v náhradnom rodinnom prostredí.**

Ústredie PSVR celoročne monitoruje činnosti ambulantnej a terénnej formy vykonávania opatrení SPOD a SK v CDR.

⁷ Dostupné na: <https://www.crz.gov.sk/zmluva/6579308/>

⁸ Viac informácií o národnom projekte je dostupných na: https://www.upsvr.gov.sk/europsky-socialny-fond/narodne-projekty-v-programovom-obdobi-2014-2020/narodny-projekt-podpora-deinstitucionalizacie-nahradnej-starostlivosti-iii.html?page_id=891952

V nasledujúcej tabuľke uvádzame počet opatrení vykonávaných ambulantnou a terénnou formou v CDR v zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia PSVR (tzv. „štátne CDR“) a CDR akreditovaných na vykonávanie opatrení SPOD a SK podľa zákona č. 305/2005 Z. z. (tzv. „neštátne CDR“) v roku 2022:

Počet opatrení vykonávaných ambulantnou a terénnou formou v štátnych a neštátnych CDR v roku 2022											
január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november	december
1869	1883	2018	1979	2008	2017	1904	1774	1831	1842	1836	1763

Zdroj: Interné štatistické údaje Ústredia PSVR

Intervencia CDR vykonávajúci opatrenia ambulantnou a terénnou formou pri pomoci rodinám bola zameraná najmä na rodiny, kde rodičia zlyhávajú v svojich rodičovských rolách, či už v základnej starostlivosti o deti, pri výchovných problémoch pri nastavovaní hraníc a pravidiel v rodine a pod. (odborná pomoc zameraná napr. na konsolidáciu financií rodiny prostredníctvom nácviku finančného hospodárenia, podporu plnenia rodičovských rolí, nácvik chýbajúcich zručností, nácvik komunikácie a empatického vnímania, deeskaláciu rodičovského konfliktu, podporu náhradných rodín vrátane pomoci pri obnovovaní a upevňovaní vzťahu s biologickými rodičmi a pod.).

Poskytovanie pomoci (realizácia opatrení) počas rokov 2019 až 2021 postupne narastalo aj keď výkon bol poznamenaný epidemiologickými opatreniami v súvislosti s pandémiou COVID-19, ktoré v určitých obdobiach obmedzovali možnosti poskytovania pomoci a podpory rodinám „face to face“. V prvom polroku 2022 sa pomaly dostával výkon opatrení SPOD a SK do pôvodných rámcov. Opätovne sa začala využívať osobná forma (ambulantná i terénna) poskytovania pomoci a podpory rodinám. Návrat detí do pôvodného školského režimu so sebou prinášal problémy s adaptáciou, opätovne sa otvorili témy nedostatočnej prípravy do školy ako i problémy so zanedbávaním školskej dochádzky. Druhý polrok 2022 sa niesol v pôvodnom rozsahu vykonávania opatrení (ako pred pandémiou COVID 19). Vojnový konflikt na Ukrajine v roku 2022 nemal výrazný dopad na vykonávanie pomoci a podpory deťom a ich rodinám. V prípadoch, kedy bolo nutné uloženie opatrení SPOD a SK deťom z Ukrajiny, sa pomoc a podpora vykonávala obdobne ako slovenským deťom a ich rodinám.

- **Spracovať, revidovať a realizovať programy, aktivity a iné opatrenia na zvýšenie záujmu o zabezpečovanie náhradných foriem rodinnej starostlivosti o dieťa a predchádzanie zlyhávaniu náhradných rodín.**

Ústredie PSVR v spolupráci s úradmi PSVR, CDR a akreditovanými subjektmi pripravuje štandardy plánovania adaptácie dieťaťa pred/po príchode do náhradnej rodinnej starostlivosti (ďalej „NRS“) ako aj pred/po návrate z NRS/zariadenia do starostlivosti rodičov. Na tento účel bola na Ústredí PSVR vytvorená pracovná skupina zo zástupcov Ústredia PSVR, zástupcov úradov PSVR (zamestnanec oddelenia SPOD a SK a psychológ referátu poradensko-psychologických služieb, ďalej „RPPS“), zástupcov CDR (sociálny pracovník a psychológ) a občianskeho združenia Návrat. V roku 2022 sa uskutočnili 4 pracovné stretnutia, ktoré smerovali k spracovaniu štandardov – postup a spôsob ako môžu jednotlivé subjekty

participovať na plánovaní adaptácie dieťaťa pri každej zmene prostredia, ktorá sa dieťaťa v náhradnej starostlivosti dotýka.

Pokiaľ ide o zlepšenie podpory a pomoci náhradným rodičom ich zapojením do programov odbornej pomoci na uľahčenie zabezpečovania náhradného rodinného prostredia, Ústredie PSVR pripravuje k problematike NRS pracovné stretnutie so zástupcami úradov PSVR, určených úradov PSVR, Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, a neštátnych subjektov – občianske združenie Návrat, občianske združenie Spoločnosti priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar (ďalej „Úsmev ako dar, o. z.“), nezisková organizácia Miesto pod Slnkom. Pracovné stretnutie bude zamerané na oblasť zahrňujúcu prípravu dieťaťa na NRS v spolupráci s CDR, ako aj na problematiku podpory a poradenstva náhradným rodinám na základe odporúčania orgánu SPOD a SK.

Podpora a poradenstvo náhradným rodičom na základe odporúčania orgánu SPOD a SK bolo k 31.12.2022 poskytnuté 236 náhradným rodičom a týka sa 288 maloletých detí.

Počet	2020	2021	2022
Náhradných rodín, ktorým bola poskytnutá podpora v CDR na základe odporúčania orgánu SPODaSK	193	215	237
Detí v náhradných rodinách	269	285	294

Zdroj: Ústredie PSVR⁹

- **Rozvíjať aktivity zamerané na rozvoj zručností v metódach práce s dieťaťom umiestneným v zariadení na základe rozhodnutia súdu a jeho rodinou.**

CDR majú vypracované Ročné plány vzdelávania na rok 2022, ktoré reflektujú na napĺňanie cieľov z Plánu profesijného rozvoja CDR ako aj na individuálny profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov podľa zákona č.138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a o odborných zamestnancoch (nastavenie vzdelávania v rámci kvalifikačného, funkčného, inovačného, atestačného a aktualizáčného vzdelávania na daný rok). V ročnom pláne vzdelávania sú zahrnuté všetky profesie CDR (pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci, profesionálni náhradní rodičia, pomocní vychovávatelia, zdravotnícki zamestnanci a ďalší zamestnanci CDR) tak, aby vzdelávanie reflektovalo na organizačné zloženie samostatne usporiadaných skupín, ich špecializáciu, ako aj individuálne potreby vzhľadom na cieľovú skupinu detí, ktorým sa v samostatne usporiadaných skupinách poskytuje starostlivosť, na sebestačnosť CDR v rámci uvádzajúcich zamestnancov pre potreby zabezpečenia adaptačného vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov.

V hodnotenom období CDR využívali najmä online vzdelávania a vzhľadom na zlepšujúcu pandemickú situáciu sa podarilo uskutočniť aj prezenčné vzdelávania a konferencie

⁹ Ročný výkaz o vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately za rok 2022 (SODSK). Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/rocne-vykazy-mpsyr-sr/rocne-vykazy-v12-mpsyr-sr-o-vykonavani-opatreni-socialnopravnej-ochrany-deti-a-socialnej-kurately-2008-2009-2010-2011.html?page_id=77297.

organizované v spolupráci Ústredia PSVR, Fóra riaditeľov a zamestnancov detských domovov a Úsmev ako dar, o. z.:

- Konferencia pre vychovávateľov, marec, celkový počet účastníkov: 115
- 21. ročník medzinárodnej konferencii Mosty v sociálnoprávnej ochrane, apríl, celkový počet účastníkov: 161
- Konferencia Ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa v procese jeho vynímania z rodiny, október, celkový počet účastníkov: 72
- 22. ročník medzinárodnej konferencie Mosty v sociálnoprávnej ochrane, Výzvy v sociálnoprávnej ochrane v postpandemickej dobe II., október, celkový počet účastníkov: 182
- Konferencia Prípravy mladých dospelých na samostatnosť, november, celkový počet účastníkov: 108
- Konferencia Prenátálne dieťa, november, celkový počet účastníkov: 50
- Konferencia pomocných vychovávateľov, november, celkový počet účastníkov: 130

Okrem konferencií pre jednotlivé cieľové skupiny sa v roku 2022 podarilo v spolupráci s Úsmev ako dar, o. z., ukončiť prebiehajúci terapeutický a poradenský výcvik, ktoré absolvovali aj zamestnanci CDR.

- **Terapeutický výcvik** - Práca s deťmi s poruchami vzťahovej väzby, výcvik vychádza z Attachmentovej terapie DDP (Dyadic Development Psychotherapy – Dyadická vývinová psychoterapia) Dr. Daniela Hughesa v spolupráci s uznávanou lektorkou PhDr. Janou Kovařovičovou. (Termín ukončenia výcviku: 1.-4.6.2022; počet účastníkov z CDR: 11),
- **Poradenský výcvik** (Práca s deťmi s poruchami vzťahovej väzby, výcvik vychádza z Attachmentovej terapie DDP (Dyadic Development Psychotherapy – Dyadická vývinová psychoterapia) Dr. Daniela Hughesa v spolupráci s uznávanou lektorkou PhDr. Janou Kovařovičovou. (Termín ukončenia výcviku: 6.-8.4.2022; počet účastníkov z CDR: 12 z ÚPSVR: 3)

Na jeseň začal a aktuálne stále prebieha akreditovaný výcvik koordinácia a facilitácia rodinných konferencií – Stretnutí rodinného kruhu. (Počet účastníkov z CDR: 18).

Okrem vzdelávaní organizovaných v spolupráci s inými inštitúciami Ústredie PSVR vykonávalo formou pracovných stretnutí s CDR pravidelnú metodickú činnosť tematicky zameranú na oblasť výchovy, výkonu profesionálneho náhradného rodičovstva, sociálnej práce, podpory implementačného procesu konferenčného modelu práce s rodinou, odbornej starostlivosti v špecializovaných samostatných skupinách a resocializácie.

Vzdelávanie pre jednotlivé cieľové skupiny zamestnancov CDR prebiehalo aj v rámci NP DEI NS III. za rok 2022 nasledovne:

- pre psychológov CDR a RPPS v programe „Dieťa a rozvod/rozchod“ – 4 trojdňové vzdelávacie aktivity, celkovo bolo vyvzdelaných 48 osôb (CDR: 24 osôb, RPPS: 24 osôb).
- pre zamestnancov oddelení SPOD a SK v programe „Prípadová sociálna práca“ - 11 trojdňových vzdelávacích aktivít, celkovo bolo vyvzdelaných 248 osôb.

- pre psychologov CDR v programe „Psychodiagnostika dieťaťa“ – 7 trojdňových vzdelávacích aktivít (5 vzdelávacích aktivít pre CDR a 2 vzdelávacie aktivity pre RPPS). Celkovo bolo vyvzdelaných 123 osôb (CDR: 88 osôb, RPPS: 35 osôb). Vzdelávanie bude pokračovať aj v roku 2023.
 - pre sociálnych pracovníkov/asistentov sociálnej práce CDR v programe „Sociálna diagnostika“ – 22 trojdňových vzdelávacích aktivít. Celkovo bolo vyvzdelaných 436 osôb.
 - pre sociálnych pracovníkov/asistentov sociálnej práce CDR v programe „Metódy sociálnej práce a iných odb. činností zameraných na prácu s rodinou v rozvodovej/rozchodovej situácii“ - 10 trojdňových vzdelávacích aktivít. Celkovo bolo vyvzdelaných 208 osôb.
 - pre profesionálnych náhradných rodičov (ďalej „PNR“) vzdelávanie v oblasti špecifických (psychologických, fyziologických a sociálnych) potrieb detí – 2 jednodňové aktivity v rozsahu 8 hodín. Celkovo bolo vzdelaných 43 osôb. Vzdelávanie bude pokračovať aj v roku 2023.
- **Vytvárať príležitosti pre mladých dospelých a deti v náhradnej starostlivosti na účasť na rozhodovaní o procesoch, ktoré sa ich týkajú a podporovať opatrenie zlepšujúce prostredie, v ktorom má dieťa možnosť uplatňovať svoje právo byť vypočuté.**

Ústredie PSVR v úzkej spolupráci s Fórom riaditeľov a zamestnancov detských domovov a Úsmev ako dar, o. z., zorganizovalo v roku 2022 konferenciu zameranú na zlepšovanie sociálnej a výchovnej práce s uvedenou cieľovou skupinou. Na tejto konferencii prezentovali mladí dospelí z rôznych regiónov Slovenska svoj názor, postrehy alebo návrhy k životu detí a mladých dospelých v CDR.

Fórum riaditeľov a zamestnancov detských domovov má zriadený „**Domovácky parlament**“, ktorého členovia sú členmi novovzniknutého Parlamentu detí a mládeže, ktorý bude stálym poradným orgánom Komisára pre deti, prof. MUDr. Jozefa Mikloška, PhD. Prvé zasadnutie bolo v októbri 2022a bolo zamerané o. i. na mapovanie problematických oblastí vnímaných z pohľadu mladých dospelých z rôznych inštitúcií verejného aj neziskového sektora.

Strednodobý cieľ 8 - Deinštitucionalizovaných 80 % aktuálnych kapacít na výkon rozhodnutia súdu v centrách na komunitný spôsob usporiadania organizačných súčastí centier do 31. 12. 2023.

Strednodobý cieľ 8 sa priebežne plní.

Národná stratégia DI uvádza v tomto ciele ako cieľovú hodnotu (rok 2023) 80% aktuálnych kapacít samostatne usporiadaných skupín v centrách komunitného typu z celkovej kapacity samostatne usporiadaných skupín v centrách s programom. K 31.12.2022¹⁰ bolo uvedené percento dosiahnuté vo výške 68.

¹⁰ Zdroj: Ročný výkaz o poskytovaní starostlivosti a výchovy deťom v Centre pre deti a rodiny za rok 2022 (V/A(MPSVR SR)05-01). Dostupné na: <https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/rocne-vykazy-mpsvr-sr/rocne->

Strednodobý cieľ 8 je dosahovaný prostredníctvom naplňania nasledovných strategických opatrení:

- **Skvalitňovanie podmienok výkonu profesionálnej náhradnej starostlivosti**

Dňa 1.12.2022 nadobudol účinnosť **zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov** (ďalej „zákon č. 376/2022 Z. z.“). Upravuje právne vzťahy pri vykonávaní práce PNR tak, aby boli v maximálne možnej miere zohľadnené špecifiká výkonu tejto práce – špecifický nepretržitý výkon zamestnania v priamom kontakte s dieťaťom resp. v prospech dieťaťa. Nový zákon č. 376/2022 Z. z. upravil právne vzťahy pri vykonávaní profesionálneho náhradného rodičovstva, odmeňovanie a iné náležitosti súvisiace s prácou PNR, na ktoré nie je možné použiť Zákonník práce s cieľom utvoriť také podmienky na výkon tohto nesmierne dôležitého a zároveň mimoriadne náročného povolania, ktoré budú motivovať k zotrvaní v tejto práci, či oslovia ďalších záujemcov.

Zásadným pri navrhovaní podmienok výkonu tohto povolania bolo právo dieťaťa na prvoradé posúdenie a zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa) – každá úprava podmienok výkonu práce PNR, vrátane povinností PNR ako zamestnancov, či iných osôb žijúcich s PNR v ich domácom prostredí, je odôvodnená utvorením čo najlepších a najbezpečnejších podmienok pre život detí v PNR.

S cieľom skvalitňovania výkonu profesionálneho náhradného rodičovstva prebiehali v roku 2022 rôzne metodické stretnutia (8 celoslovenských stretnutí pre 222 PNR, 10 tematických v konkrétnych CDR) zamerané na dodržiavanie štandardov práce s PNR, komunikáciu a spoluprácu odborného tímu a PNR, spoluprácu PNR a biologickej rodiny dieťaťa atď.

Významnou aktivitou je aj špecifický zameraná konferencia PNR, v roku 2022 sa uskutočnil už III. ročník tejto konferencie. Okrem samotného obsahu, ktorý je zameraný na prezentovanie aktuálnych tém, odborných príspevkov je táto aktivita priestorom na stretnutie PNR z celého Slovenska, zdieľanie skúseností, príkladov dobrej praxe ale aj pomenovávanie problémov a rizikových miest výkonu PNR.

V predošlých rokoch bol zavedený do praxe úspešný model mentoringu, kedy CDR, ktoré je Centrom podpory profesionálnych náhradných rodičov (ďalej „CPPR“), je mentorom pre ďalšie určené zariadenia CDR, ktoré majú sieť PNR. Úlohou mentorujúceho zariadenia je metodicky sprevádzať zamestnancov pri výkone práce práve v oblasti výkonu PNR a starostlivosti o deti v PNR. V hodnotenom období sa uskutočnilo 6 celoslovenských stretnutí koordinátorov CPPR zameraných na vytvorenie plánu činnosti pre mentorov, prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti atď.

- Určiť a realizovať plán krokov (vrátane časového harmonogramu) na úplnú deinštitucionalizáciu centier na úrovni jednotlivých zariadení.

Každé CDR má spracovaný konkrétny plán deinštitucionalizácie. Konkrétne úlohy na dosiahnutie deinštitucionalizácie sú súčasťou Koncepcie zabezpečovania vykonávania opatrení v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately na rok 2021 – 2025, Plán deinštitucionalizácie¹¹ (ďalej „Koncepcia“).

Stav plnenia uvedených úloh je do značnej miery limitovaný pridelenými finančnými prostriedkami zo štátneho rozpočtu, procesmi súvisiacimi s výberom, kúpou, rekonštrukciou, údržbou a prevádzkou nehnuteľností, kúpou a nájmom nehnuteľností, ako aj administratívnymi procesmi implementácie Integrovaného regionálneho operačného programu. Európske štrukturálne a investičné fondy sa využívajú aj na výstavbu rodinných domov.

Zo štátneho rozpočtu prideleného v roku 2022 boli v roku 2022 zakúpené tieto nehnuteľnosti do vlastníctva SR – správy CDR:

CDR Slovenské Nové Mesto	RD	1
CDR Žitavce	RD	1
CDR Trnava	RD	1
CDR Spišská Belá	RD	1
CDR Dobšiná	RD	1
CDR Košická Nová Ves	Byt	1
Spolu		6

Zdroj: Interné štatistické údaje Ústredia PSVR

V rámci IROP bol v roku 2022 ukončený projekt „Detský domov Holič“ (výstavba 2 rodinných domov pre CDR Holič) a projekt „Detský domov Prievidza-Handlová“ (výstavba 1 rodinného domu pre CDR Prievidza).

V súvislosti s realizáciou Koncepcie a po druhom ročnom hodnotení plnenia úloh, Ústredie PSVR považuje za potrebné aktualizovať Koncepciu okrem iného aj z dôvodu potreby aktualizovať prílohu Koncepcie, ktorá obsahuje ciele do roku 2025 jednotlivých CDR.

Strednodobý cieľ 9 - Zvýšiť kvalitu poskytovania starostlivosti o deti so zdravotným znevýhodnením vrátane zabezpečenia podmienok na ich integráciu a inklúziu a zlepšiť podporu rodín s dieťaťom/rodičom so zdravotným znevýhodnením.

Strednodobý cieľ 9 sa priebežne plní.

Strednodobý cieľ 9 je dosahovaný prostredníctvom naplňovania nasledovných strategických opatrení:

¹¹ Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/zariadenia-socialnopravnej-ochrany-deti-a-socialnej-kurately/detske-domovy/dokumenty.html?page_id=143942

- **Nastaviť pravidlá integrácie a inklúzie detí so zdravotným znevýhodnením umiestnených v centrách pre deti a rodiny**

V roku 2021 sa MPSVR SR úspešne uchádzalo o podporu Európskej komisie (prostredníctvom Nástroja technickej podpory¹²) návrhom projektu s názvom Implementácia Európskej záruky pre deti/Inklúzia detí so zdravotným znevýhodnením v kontexte deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (ďalej „projekt“).

Cieľom projektu je vytvorenie akčného plánu prechodu z aktuálneho stavu do systému náhradnej starostlivosti zabezpečujúcemu prístup „dieťa na prvom mieste“ a právo na inklúziu aj pre deti so zdravotným znevýhodnením v náhradnej starostlivosti (vrátane otestovania akčného plánu) a národného rámca, štandardov a/alebo legislatívy s ohľadom na začlenenie detí so zdravotným znevýhodnením v náhradnej starostlivosti na základe zhodnotenia súčasných postupov, identifikácie medzier v oblasti začleňovania detí so zdravotným znevýhodnením do náhradnej starostlivosti a preskúmania a rozvoj legislatívnych a politických rámcov.

Odborným riešiteľom projektu je UNICEF pre Európu a Strednú Áziu, MPSVR SR na projekte spolupracuje a je prijímateľom jeho výstupov. Vzhľadom o. i. na aktivity UNICEF súvisiace s vojnovým konfliktom na Ukrajine bol rok 2022 venovaný príprave konkrétnych parametroch projektu (úvodná, tzv. „scoping mission“ vrátane série pracovných stretnutí¹³ a návštev sa uskutočnila 16.-18.01.2023).

Projekt je v súčasnosti implementovaný.

- **Určiť a dotvoriť potrebnú sieť odbornej pomoci rodinám so zdravotne znevýhodneným dieťaťom alebo zdravotne znevýhodneným rodičom.**

CDR, ktoré poskytujú ošetrovateľskú starostlivosť využívajú kapacity ambulantnej a terénnej formy najmä na nácvik rodičovských zručností v oblasti zdravotnej starostlivosti o deti so zdravotným znevýhodnením alebo ako prostriedok následnej podpory pre rodinu po návrate detí do rodinného prostredia. Zlepšenie zdravotného stavu, ako napr. odstránenie vývodu (teda odstránenie potreby poskytovania ošetrovateľského úkonu) alebo stabilizácia zdravotného stavu boli najčastejšími podmienkami, ktoré podporovali návrat detí do biologických rodín, pričom dôležité bolo zabezpečenie udržiavania väzieb rodiny s dieťaťom (prostredníctvom návštev, informovania rodiny o dieťati aktívne zo strany CDR, zabezpečenie

¹² Európska komisia zahájila v roku 2017 Program na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) 2017-2020. Od roku 2021 funguje tento program pod názvom Nástroj technickej podpory (TSI). Hlavným koordinátorom za Slovenskú republiku je odbor európskych politík na sekcii medzinárodných vzťahov Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

Všeobecným cieľom Nástroja je prispieť k reformám v členských štátoch formou technickej asistencie (poskytovanie expertov, zber údajov, štúdie, výskumy, analýzy, komunikačné projekty, zdieľanie skúseností a pod.), ktorú pre členské štáty zabezpečí Európska komisia po konzultáciách a v spolupráci s jednotlivými rezortami. TSI sa sústreďuje najmä na reformy v kontexte Európskeho semestra (špecifické odporúčania pre krajiny - CSRs), na reformy spájané s prioritami EÚ, reformy v rámci prípravy a implementácie Plánov obnovy a odolnosti a na reformy, ktoré členské štáty vykonávajú na vlastný podnet.

¹³ Zástupcovia/zástupkyne Ministerstva zdravotníctva SR, odboru integrácie osôb so zdravotným postihnutím MPSVR SR, odboru vykonávania opatrení SPOD a SK Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, Združenia zástupcov neštátnych detských domovov, Platformy rodín detí so zdravotným znevýhodnením a Inšpekcie v sociálnych veciach.

aktuálnych fotografií dieťaťa pre rodinu, a pod.). Častou prekážkou pre návrat dieťaťa do rodiny boli obavy rodičov či dokážu zabezpečiť dieťaťu adekvátnu starostlivosť. V týchto prípadoch CDR využívali intervencie sociálnych pracovníkov, psychológov i sestier vedúce k podpore rodiča a nácviku zručností potrebných pre zvládnutie starostlivosti o dieťa. Niektoré CDR mali aj skúsenosť s dobrovoľným pobytom rodiča s dieťaťom s cieľom nácviku potrebných rodičovských zručností.

Ako najväčšia prekážka akejkoľvek práce na sanácii rodiny a udržiavaní vzťahových väzieb sa javí veľká vzdialenosť CDR, kde je dieťa umiestnené od bydliska rodiny. V týchto prípadoch CDR využívajú možnosť práce na sanácii rodiny prostredníctvom ambulantnej/terénnej formy vykonávania opatrení aj iným CDR.

Pokiaľ ide o dobrovoľné pobyty pre zdravotne znevýhodnené deti a ich rodiny a deti a jeho/ich zdravotne znevýhodneného rodiča/inú osobu, pre ktorú sú vykonávané opatrenia pobytovou formou v každom kraji, v roku 2022 bolo schopných prijať na dobrovoľný pobyt dieťa so zdravotným znevýhodnením spolu 13 CDR. Podmienky na dobrovoľný pobyt pre zdravotne znevýhodneného rodiča, resp. inú osobu zatiaľ nie sú vytvorené¹⁴.

Počet CDR schopných vykonávať dobrovoľné pobyty pre zdravotne znevýhodnené deti

	BA	BB	KE	NR	PO	TN	TT	ZA	SPOLU
Počet CDR v kraji	1	0	4	3	2	1	2	0	13

Zdroj: Interné štatistické údaje Ústredia PSVR

¹⁴ V Bratislavskom kraji sú vytvorené 2 miesta pre deti a jeho rodiča/inú osobu a to v CDR Röntgenova. V Nitrianskom kraji je to CDR Nitra – 2 miesta pre deti, CDR Komárno 2 miesta pre deti a CDR Dedina Mládeže 2 miesta pre deti. V rámci Trnavského kraja má CDR Piešťany podmienky na prijatie 2 detí na dobrovoľný pobyt na špecializovanej samostatne usporiadanej skupinou pre deti so zdravotným znevýhodnením a disponuje samostatným priestorom pre pobyt rodiča a CDR Skalica má vytvorené 3 miesta pre dobrovoľný pobyt v rámci špecializovanej samostatnej skupiny pre deti so zdravotným znevýhodnením. V Žilinskom, Banskobystrickom a Trenčianskom kraji nie sú vytvorené miesta pre dieťa so zdravotným znevýhodnením a jeho rodiča/inú osobu na dobrovoľný pobyt. Takéto vytvorenie je plánované v roku 2023. V Trenčianskom kraji plánuje Ústredie PSVR v roku 2023 vyčleniť miesta na tento účel v CDR Púchov. V Prešovskom kraji je možné na dobrovoľné pobyty umiestniť zdravotne znevýhodnené deti do zariadenia CDR Prešov, CDR Vranov nad Topľou v prípade voľných miest. V Košickom kraji je možné na dobrovoľný pobyt umiestniť deti do CDR Košice-Hurbanova, Sečovce, Mlyny Biele Vody a Remetské Hámre, ak disponujú voľným miestom. Dobrovoľný pobyt pre zdravotne znevýhodnené dieťa a jeho rodiča v súčasnosti nie je možné poskytnúť v žiadnom centre v Košickom kraji, plánované je vytvorenie skupiny pre dobrovoľný pobyt zdravotne znevýhodnené dieťa a jeho rodiča v CDR Remetské Hámre v rodinnom dome, v ktorom je zriadená špecializovaná samostatná skupina pre deti, ktoré si vyžadujú opatrovateľskú starostlivosť v ktorom je bezbariérový priestor so samostatných vchodom, v ktorom zriadenie takejto skupiny je možné.

Strednodobý cieľ 10 - Zaviesť systém monitorovania a hodnotenia kvality v oblasti náhradnej starostlivosti.

Strednodobý cieľ 10 sa priebežne plní.

Strednodobý cieľ 10 je dosahovaný prostredníctvom napĺňania nasledovného strategického opatrenia:

- **Prehodnotiť súčasné systémy sledovania a hodnotenia údajov a nastaviť a zaviesť systém sledovania a vyhodnocovania údajov v oblasti náhradnej starostlivosti a celkovo procesov deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti**

V roku 2022 bola ukončená implementácia projektu s názvom „Zlepšenie systému monitorovania a hodnotenia systému náhradnej starostlivosti (ďalej „MaH“) a ochrany detí v SR“¹⁵, ktorý bol podporený Európskou komisiou v rámci (toho času¹⁶) Programu na podporu štrukturálnych reforiem. Na projekte spolupracovalo a prijímateľom jeho výstupov je MPSVR SR, vecným riešiteľom projektu bol regionálny úrad UNICEF pre Európu a Strednú Áziu. Výstupom projektu je Návrh národného rámca monitorovania a hodnotenia náhradnej starostlivosti pre deti v Slovenskej republike¹⁷, ktorý tvorí obsahové východisko pre nastavenie monitorovania a evaluácie deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti. Základným predpokladom implementácie záverov a odporúčaní do systému SPOD a SK je však napojenie CDR na informačný systém KIDS, prostredníctvom ktorého sú spracovávané dáta z činnosti orgánov SPOD a SK. Je možné konštatovať, že projekt bol implementovaný úspešne. Výstupy uvedeného projektu využije MPSVR SR ako východiská pri vytváraní a zavádzaní systému monitorovania a evaluácie deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

Ako je uvedené vyššie, 26.10.2022 nadobudol účinnosť zákon o inšpekcii v sociálnych veciach, ktorým sa *de novo* vykreedovala právna úprava inšpekcie v sociálnych veciach, ktorou je dozor nad dodržiavaním osobitných predpisov v oblasti sociálnych vecí (teda nad plnením povinností z nich vyplývajúcich) dozorovanými subjektami a vyvodzovanie zodpovednosti za porušenie týchto povinností, pričom účelom novej právnej úpravy je vytvoriť funkčný systém správneho dozoru a tým prispieť k posilneniu efektívnosti a kvality sociálnej pomoci poskytovanej v rámci práva sociálneho zabezpečenia.

Zákon sleduje efektívnym vykonávaním inšpekcie v sociálnych veciach, osobitne správneho dozoru predovšetkým posilnenie ochrany najzraniteľnejších fyzických osôb vzhľadom na ich dlhodobú závislosť na pomoci inej osoby pri sebaobslužbe, vzhľadom na vek alebo ťažké zdravotné postihnutie. Ide o osoby, ktoré sú spravidla dlhodobo odkázané na vymedzené druhy sociálnej pomoci, a to poskytovanie sociálnych služieb a poskytovanie

¹⁵ Viac informácií dostupných na: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialnopravna-ochrana-deti-socialna-kuratela/projekt-zlepsenie-systemu-monitorovania-hodnotenia-systemu-nahradnej-starostlivosti-ochrany-deti-slovenskej-republike/>

¹⁶ Aktuálne Nástroj technickej podpory.

¹⁷ Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/sk/rodina-socialna-pomoc/socialnopravna-ochrana-deti-socialna-kuratela/projekt-zlepsenie-systemu-monitorovania-hodnotenia-systemu-nahradnej-starostlivosti-ochrany-deti-slovenskej-republike/vystupy-projektu/ministry-labour-social-affairs-family-slovakia-sv-v4.pdf>

peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia podľa príslušných právnych predpisov, ktoré patria do pôsobnosti MPSVR SR. Ďalšou oblasťou, na ktorú sa inšpekcia v sociálnych veciach vzťahuje, je oblasť výkonu SPOD a SK, ktorej špecifikom je, že opatrenia sú vykonávané primárne za účelom riešenia situácie dieťaťa (spravidla dieťaťa ohrozeného) a komplikovaných rodinných situácií - tento zákon má priamy vplyv na kvalitu vykonávaní opatrení SPOD a SK a ako taký aj na proces deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

Prostredníctvom špecializovaného výkonu správneho dozoru nad dodržiavaním povinností dozorovaných subjektov, ktoré im vyplývajú už dnes z relevantných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnej pomoci, má zákon za cieľ podporiť účinnejšiu a efektívnejšiu ochranu práv a právom chránených záujmov fyzických osôb – klientov a zlepšenie kvality výkonu v prospech nich vykonávaných intervencií vo vymedzených oblastiach sociálnej pomoci.

Zoznam použitých skratiek

EÚ	Európska únia
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
OSN	Organizácia spojených národov
RO	riadiaci orgán
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Detský fond OSN)
ŽoNFP	žiadosť o nenávratný finančný príspevok